

GENEL BİLGİLER

Devlet Başkanı	Dr. Mulatu Teshome WIRTU (7 Ekim 2013'den beri)
Başbakan	Desalegn HAILEMARIAM (Eylül 2012'den beri)
Yönetim Şekli	Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü	1,104,300 km ²
Nüfusu	93.877.025 (Temmuz 2013 itibariyle tahmini)
Okuma yazma oranı	% 39
Resmi Diller	Amharic, Tigrinya, Oromigna, Guaragigna, Somali, Arapça ve İngilizce
Başlıca Şehirler	Addis Ababa (Başkent)
Para Birimi	Birr (ETB) 1 USD = 18,99 ETB
Zaman Dilimi	GMT +3

Etiyopya, 1936-1941 yılları arasında İtalyan işgali dışında tarihte bağımsızlığını hep korumayı başarmıştır. 1974 yılında askeri cunta, yönetimi ele geçirerek sosyalist bir devlet kurmuştur. Ancak 1991 yılında söz konusu rejim devrilerek, 1994 yılında Anayasa hazırlanmış ve 1995 yılında çok partili seçim sistemine geçilmiştir. Mayıs 1998 ile Aralık 2000 arasında Eritre ile yaşanan çatışma ülkenin sosyo ekonomik durumunu daha zor bir duruma sokmuştur. Aralık 2002'de Eritre ile Barış Anlaşması imzalanmış olmasına rağmen durum hassasiyetini korumaya devam etmektedir. Kasım 2007'de Eritre-Etiyopya Sınır Komisyonu, coğrafi koordinatlara dayalı olarak sınırı çizmiş olmakla beraber nihai sınır çizimi, Etiyopya'nın uluslararası bir komisyonun kendisi için hassas olarak nitelendirdiği bir alandaki haklarından feragat etmesini gerektiren bulgularına yönelik itirazları nedeniyle beklemededir.

Ekim 2001'den beri Devlet Başkanı görevini sürdüren Girma Wolde Giorgis'in yerine 07 Ekim 2013 tarihinde Etiyopya Ankara Büyükelçisi olan Dr. Mulatu Teshome Wirtu gelmiştir. Ağustos 1995'ten beri Başbakanlık görevini sürdüren Meles Zenawi'nin vefatından sonra ise göreve Eylül 2012'de Hailemariam Desalegn gelmiştir. Ocak 2013 tarihinde Başbakan Desalegn, Afrika Birliği'nin (African Union – AU) yeni Başkanı olarak seçilmiştir.

EKONOMİYE GENEL BAKIŞ

Temel Ekonomik Göstergeler

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
GSYİH (Milyon \$)	26.642	32.250	29.684	31.715	42.516	47.335
Kişi başı GSYİH (\$)	330	389	350	365	490	532
Reel Büyüme Hızı (%)	11.2	10.0	8.0	7.5	7.8	7.0
Enflasyon (ort. % TÜFE)	44.4	8.5	8.1	33.2	24.1	14.2
İhracat (Milyon \$)	1.602	1.618	2.329	2.614	3.160	3.180
İthalat (Milyon \$)	8.680	7.974	8.602	8.896	10.600	9.910
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	-5.645	-5.024	-4.350	-6.255	-2.800	-3.037
Döviz Rezervi (Milyon \$)	737	1.781	1.796	1.950	3.024	2.980
Dış Borç Stoku (Milyon \$)	3.161	3.611	4.443	8.597	10.030	10.623
Birr :ABD Doları	9.60	11.78	14.40	17.90	18.03	18.71

*Kaynak: BMI, IMF, T.C. Ekonomi Bakanlığı 2013 Ülke Raporu (*tahmini rakamlar)*

94 milyona yaklaşan nüfusu ile Etiyopya, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi konumunda olup Etiyopya ekonomisi, limanlara olan uzaklığı, altyapısının yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşadığı anlaşmazlıktan dolayı yeterli gelişme gösterememiştir. Eritre'nin bağımsızlığından sonra Etiyopya denize kıyılarını kaybetmiş ve Cibuti, Eritre ve Kenya'daki limanlara bağlı hale gelmiştir. Etiyopya ekonomisi GSYİH'nin yaklaşık %50'sini ve ihracatın %60'ını teşkil eden tarım sektörünün performansına çok bağlıdır. Etiyopya, dünyadaki en fakir ülkelerden biridir ve IMF, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan büyük oranda yardım almaktadır.

1990'lı yılların başından itibaren Etiyopya serbest pazar ekonomisine dayalı stratejiler izlemiş ve yapısal reformlar başlatmıştır. Bu çerçevede, iç fiyatların yeniden düzenlenmesi, dış ticaret liberalizasyonu, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi, iç ve dış özel yatırımların desteklenmesi ve özel sektörün geliştirilmesi hükümetin öncelikleri arasında yer almıştır.

Dünyada artan hammadde ve gıda fiyatlarına bağlı olarak ihracat, 2007 yılında 1.1 milyar dolarlık seviyesinden, 2013 yılında 3.18 milyar dolara ulaştığı tahmin edilmektedir.

Dünyanın altıncı kahve üreticisi konumundaki Etiyopya kahve ihracatında Fildişi Sahili ve Uganda'dan sonra Afrika'da üçüncü konumda yer almaktadır.

Etiyopya'nın ekonomik büyüme oranını etkileyen faktörler iç istikrar, hava koşulları, tarımsal üretim miktarları ve kahve fiyatlarıdır. Büyüme hızında görülen düşüşün nedeni komşusu Eritre ile yaşanması muhtemel politik kriz riskinin yüksek olması, kuraklık, gıda fiyatlarındaki artış ile oluşan enflasyon baskısı ve ithalata dayalı bir ekonomi olmaları gösterilmektedir. Ancak 2013'te sağlanan %7'lik büyüme hızını da tarımsal ürün ve kahve üretimine borçludur. Fakat ileriki dönemlerde, ihracatın azalmasına bağlı olarak büyümenin yavaşlayacağı tahmin edilmektedir.

Etiyopya, yaklaşık 458 milyon nüfuslu Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı (COMESA) ve 217 milyon nüfuslu Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi (IGAD) üyesidir. Etiyopya'nın aynı zamanda Kenya, Sudan, Somali ve Cibuti ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. Ayrıca Addis Ababa, Afrika Birliği'nin başkentidir.

2013 yılı içerisinde Başbakan Desalegn tarafından, Etiyopya'ya daha fazla yabancı yatırım çekmek ve ekonomiyi çeşitlendirmek amacıyla hükümetin yeni planları olduğu açıklandı. Ayrıca, Etiyopya'nın 2015'te Dünya Ticaret Örgütü üyesi olmasının beklendiği belirtildi. Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, Afrika kıtasının ekonomisinde yeni yapılanmalara sebep olmuştur. Öyleki, Kuzey Afrika'daki yatırımcılar merkezlerini Sahra Altı ülkelere almaya başlamıştır. Aralarında Adidas, Puma, H&M, George ve Newyorker'ın da bulunduğu 50'den fazla marka, Mısır'daki üretimlerini Etiyopya'ya kaydırmıştır. Etiyopya'da ise 2012'de 178 olan doğrudan yabancı yatırımcı sayısı, 2013'ün ilk 9 ayında 257'ye ulaşmıştır.

DIŞ TİCARET

Etiyopya Dış Ticareti

	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
İhracat (milyon\$)	1.602	1.618	2.329	2.614	3.160	3.180
İthalat (milyon\$)	8.680	7.974	8.602	8.896	10.600	9.910
Hacim	10.282	9.592	10.931	11.510	13.760	13.090
Denge	-7.078	-6.356	-6.273	-6.282	-7.440	-6.730

Kaynak: ITC – Trade Map, T.C. Ekonomi Bakanlığı 2013 Ülke Raporu

Etiyopya'nın ihracatı önemli ölçüde kahveye dayalı olmakla birlikte ihracat gelirleri dünya fiyatlarındaki değişimlere karşı hassasiyet göstermektedir. Diğer önemli ihracat kalemleri kat, deri ve deri ürünleri, yağlı tohumlar, altın, bakliyat, meyve ve sebzeler, et ve et ürünleri, canlı hayvan ve değerli taşlar olup, 2009 yılında 1,6 milyar dolar, 2010 yılında 2,3 milyar dolar, 2011 yılında 2,6 milyar dolar, 2012 yılında ise 3,1 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

2010 yılında 8,60 milyar, 2011 yılında 8,89 milyar dolar, 2012 yılında ise 10,60 milyar dolar olarak gerçekleşen ithalatta petrol ve petrol ürünleri, makinalar, elektrikli aletler, demir-çelik, inşaat malzemeleri, tıbbi araç ve gereçler, ilaç, tarım makinaları, sulama ekipmanları, gübreler, plastik ürünler, kimyasallar, motorlu taşıtlar, tahıl, tekstil ve kağıt ürünleri ilk sıralarda yer almıştır.

Etiyopya'nın ihracatında %12,2'lik pay ile Almanya ilk sırada yer alırken %10,8 ile Çin, %9,3 ile Somali, %6,9 ile Hollanda, %6,8 ile Sudan ve %6,4 ile Suudi Arabistan izlemiştir. İthalatta ise %19,3'lük pay ile Çin ilk sırada yer alırken onu %10,1 ile Suudi Arabistan, %8,4 ile Hindistan, %5,5 ile ABD, %5,4 ile BAE ve % 5 ile Japonya izlemiştir.

Etiyopya ithalatının %40'ı hükümetin açtığı ihaleler kanalıyla yapılmaktadır. Yabancı firmalar ihalelere genellikle yerel temsilcilik ofisleri kanalıyla katılmaktadırlar.

İhracat	İthalat
---------	---------

Ülkeler	Ürünler	Miktar (bin \$)	Ülkeler	Ürünler	Miktar (bin \$)
Almanya	Kahve, çay, baharatlar, vb.	260.805	Çin	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	952.651
	Giyim ürünü, aksesuarlar, vb.	26.206		İlaç ürünleri	87.126
	Canlı bitki, ağaç, kök, çiçek, vb.	9.550		Tren ve tramvay dışındaki araçlar	85.829
Çin	Tohum, çekirdek, meyve, vb.	224.824	Suudi Arabistan	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	778.512
	Post ve deriler	27.491		Elektrikli aletler ve ekipmanları	98.783
	Cevher, cüruf, kül, vb.	13.691		Makine, reaktör, kazan, vb.	83.109
Somali	Yenebilir sebze, kök, vb.	194.901	Hindistan	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	997.374
	Canlı hayvan	45.319		Gübreler	61.366
	Değirmencilik ürünleri, buğdağ, vb.	912		Makine, reaktör, kazan, vb.	13.963
Hollanda	Post ve deriler	16.851	ABD	Tren ve tramvay dışındaki araçlar	186.293
	Yenebilir sebze, kök, vb.	7.469		Elektrikli aletler ve ekipmanları	164.704
	İnci, değerli taşlar, metaller, vb.	5.712		Makine, reaktör, kazan, vb.	161.202
Sudan	Canlı hayvan	68.596	BAE	Yakıt, petrol, damıtılmış ürünler, vb.	218.356
	Kahve, çay, baharatlar, vb.	49.072		Makine, reaktör, kazan, vb.	135.266
	Yenebilir sebze, kök, vb.	27.879		Demir ve çelik	127.574

2011 yılında Etiyopya'nın en çok ihraç/ithal ettiği ülkeler ve ürünler

Kaynak: ITC – Trade Map

TEMEL SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık: Etiyopya ekonomisi ağırlıklı olarak tarım sektörüne dayanmakta olup, sektör GSYİH'nin yaklaşık %50'sini, ihracatın %62'sini oluşturmaktadır, toplam işgücünün %85'ini barındırmaktadır. Tarım, küçük bireysel arazilerde çalışan ve genellikle kendi tüketimleri için üretim yapan küçük ölçekli çiftçiler tarafından yapılmaktadır.

Tarımsal üretimin büyük bölümünü başta kahve, mısır, tahıl, şeker kamışı, yağlı tohumlar, baklagiller, meyve ve sebze oluşturmaktadır. 100'ün üzerinde kahve ihracatçısı bulunan Etiyopya'nın toplam ihracatının yaklaşık %60'ı kahveden oluşurken, ülke bal ve reçine üretimi ve ihracatında Afrika'da birinci sırada yer almaktadır.

Etiyopya'nın yaklaşık 175 milyon dönümlük verimli tarım arazisi olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, şuanda bu alanın dörtte biri kullanılmaktadır. Ve tüm tarım arazisinin sadece %5'inde iyi kalite sertifikalı tohum ekimi yapılmaktadır.

Etiyopya, pamuk üretimine elverişli 2,6 milyon hektarlık alana sahip olmakla birlikte yılda ancak 42.371 hektarlık bir alanda 77.000-84.000 ton arası brüt pamuk üretimi gerçekleştirilebilmektedir. Halihazırda üretimin %32'si devlete ait çiftliklerde yapılırken (bu oran çiftçilere ve ticari çiftliklere toprak transferinden ötürü azalmıştır), %42'si özel çiftlikler, %27'si de küçük üreticiler tarafından gerçekleştirilmektedir. 2013 yılında pamuk üretimi çok düşük seviyelerde gerçekleşmiş, sadece 25.000 ton pamuk elde edilebilmiştir. İhtiyacın çok altında kalan pamuk üretiminin yerini 2013 yılında susam almıştır. Hükümet, pamuk üretimini tekrar artırmak için teşvikler uygulamaktadır.

Hükümet, önümüzdeki yıllarda şeker üretimini önemli ölçüde arttırmayı ve yeni şeker fabrikaları kurmayı planladığını, hedeflerinin Etiyopya'yı beş yıl içerisinde dünyanın en büyük şeker üreticisi konumuna getirmek olduğunu açıklamıştır.

Etiyopya hayvancılıkta Afrika'da birinci, dünyada ise dokuzuncu sırada yer almaktadır. Ülkedeki hayvan sayısının 41 milyonu sığır, 26 milyonu koyun, 23 milyonu keçi ve 53 milyonu kümes hayvanından oluşmaktadır. Hayvancılık, salgın hastalıklar ve kuraklıktan olumsuz etkilenmektedir.

Etiyopya'da tüm topraklar devlete ait olup, Hükümet 2003 yılı itibariyle arazi kiralamaya başlamıştır.

Sanayi: İmalat sanayii, dericilik, tekstil ve hazır giyim, inşaat malzemeleri, metal, kimyasal ürünler, gıda, içecek sektörlerinden oluşmaktadır.

Canlı hayvan sayısının çokluğuna bağlı olarak deri ve deri ürünleri üretiminde önemli bir potansiyel mevcuttur. Ülkenin hayvan varlığına bağlı olarak gelişen deri ve deri ürünleri sanayiinde ayakkabı, çanta, eldiven, cüzdan gibi ürünler imal edilmektedir. Deri sanayi, kahveden sonra ülkenin ihracat gelirlerinde dördüncü sırayı almaktadır. Sektörün en önemli sıkıntısı düşük kalite standartları, eski teknoloji ile çalışan makina ve ekipmanlardır. Dericilik sanayiine yönelik makina ve ekipman ihtiyacı bulunmaktadır.

Tekstil sektörü, gıda işlemeden sonra imalat sanayii alt sektöründe ikinci sırayı almaktadır. Sektör, eski teknoloji ile çalışan makina ve ekipmanlardan dolayı zarar görmektedir. Seri imalat, yoğun olarak Addis Ababa'da gerçekleştirilmekte olup onu Dire Dawa izlemektedir.

Ülkedeki sanayi üretiminin yarıya yakını bitkisel yağ, un, bira ve alkolsüz içecek başta olmak üzere gıda ve içecekten oluşmaktadır.

Etiyopya'daki süt üretimi yılda 960 bin ton olup, bu miktar on yıldır sabittir. Yerel üretimin süt ihtiyacını karşılayamaması nedeniyle süt tozu ithalatı da yapılmaktadır. Ülkede beş adet bira fabrikası ve beş adet maden suyu üretim tesisi bulunmaktadır.

Etiyopya Wonji, Shoa, Metahara ve Fincha'da yerleşik dört adet şeker fabrikasına sahip olup şeker üretiminde devlet tekel konumundadır. Bu fabrikalarda yılda 275.000 ton üretim gerçekleştirilmekte, bu üretim yurt içi tüketimin %85'ini karşılamaktadır. Hükümet, şeker üretimine özel sektörün de dahil olmasını istemekte ve üretimi yerel talebi tamamen karşılayacak ve ihracat için fazla yaratacak şekilde artırmayı hedeflemektedir.

Un üretiminde, 100'den fazla özel ve kamuya ait üretim tesisi bulunmakta, makarna üretiminde ise yalnızca altı üretim tesisi bulunmaktadır.

Bitkisel yağ üretiminde 10'u büyük ve orta büyüklükte, diğerleri ise küçük üreticiler olmak üzere 300 üretici faaliyet göstermektedir. Yıllık yağ ihtiyacı 69 bin ton olan ülkede yerel üretim 50 bin tondur. İhtiyacın kalan bölümü İtalya, Birleşik Arap Emirlikleri, Malezya, Mısır ve Kenya'dan ithal edilmektedir. Soya yağı ithalatının %5'i Türkiye'den karşılanmaktadır.

Etiyopya'da 62 çeşit ilaç üretimi gerçekleştiren toplam on dört adet ilaç üretim tesisi bulunmaktadır. Kamuya ait ilaç ve tıbbi malzeme İthalat Kurumu (PHARMID) ilaç ve tıbbi malzeme ithalatını ihaleler kanalıyla gerçekleştirmektedir. İlaç ithalatında Hindistan, Hollanda, Belçika, ABD ve Danimarka ilk sıralarda yer almaktadır. Özel sektörde ilaç ithalatı gerçekleştiren yaklaşık 60 adet firma faaliyet göstermektedir. İlaç %15 oranındaki KDV'den muafır. İlaç ithalatında gümrük vergisi oranı ilaç türüne göre %5 ila %10 arasında değişmektedir. Ülkede 110 hastane, 382 tıbbi merkez ve 3463 klinik hizmet vermektedir.

Dört çimento üretim tesisi bulunan Etiyopya'da, artan inşaat ve altyapı faaliyetlerine bağlı olarak çimento ihtiyacında son on yılda üç kat artış yaşanmıştır.

Madencilik: Madencilik açısından uzun bir geçmişe sahip olan Etiyopya'da çeşitli maden kaynakları bulunmaktadır. Bununla birlikte maden kaynakları uygun bir şekilde geliştirilememiş ve bunun sonucunda da ülkenin ekonomik kalkınmasına önemli bir katkı sağlanamamıştır. Madencilik GSYİH içindeki payı %1'den az olmakla birlikte altının çıkarılma ve satışında 90'lı yılların ortalarından bu yana önemli ölçüde artış kaydedilmiştir. Devletin arama faaliyetleri sonucunda 500 metrik tonluk altın rezervi tespit edilmiştir. Etiyopya'da altın dışında mermer, kireç taşı ve tantalum madenleri de işletilmektedir. İnşaat ve sanayi madenleri mermer, granit, kireçtaşı, kil, alçıtaşı, demir cevheri, kömür, bakır, silis, diatomit ve bentoniti içermektedir. Bunun dışında ticari potansiyel taşıyan diğer kaynaklar potas, doğal gaz, demir ve kömür olarak sıralanabilir.

ÜLKEDE İŞ YAPMA KOŞULLARI

Altyapının Durumu

Ulaşım: Etiyopya'nın 49 bin km'lik karayolu ağının yalnızca %21'lik bölümü asfaltlanmış bulunmaktadır. Ülkede yolcu ve mal taşımacılığının %95'i karayolu ile yapılmaktadır.

Karayolu ağının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi Hükümetin öncelikli stratejileri arasında yer almaktadır. Dünya Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, AB ve diğer donör ülke destekleriyle hükümet, karayolu geliştirilmesi planını uygulamaya sokmuş bulunmaktadır. Devlet, kısa vadede karayolu onarım işlerinin %40'ını özel sektör müteahhitlerine tahsis etmeyi planlamaktadır. Önümüzdeki 10 yıl içinde de bu oranın %100'e çıkarılması düşünülmektedir. 2010-2015 dönemini kapsayan Kalkınma Planı'nda hükümet, 49 bin km'lik karayolunu 64 bin 5 yüz km uzunluğa çıkarmayı hedeflemiştir. Karayolu iyileştirme çalışmaları komşu ülke limanları arasında yapılan ulaşımı da olumlu etkilemiştir.

Kıyı şeridi olmayan ülkede ithalatın büyük bölümü Cibuti Limanı kullanılarak yapılmaktadır. Bunun dışında Sudan, Kenya ve Somali limanları da alternatif olarak kullanılmaktadır.

Havayolları sektöründeki temel aktör olan Ulusal Havayolu Şirketi, Etiyopya Havayolları'nın 4 kıtada 44 şehre doğrudan uçuşu bulunmakta olup yolcu ve kargo hizmetleri son yıllarda önemli ölçüde geliştirmiştir. Ayrıca 22 Nisan 2006 tarihinden itibaren Türk Havayollarının İstanbul-Addis Ababa seferleri başlamıştır. Ülkede faaliyette olan iki uluslararası ve yedi yerel havaalanı bulunmaktadır.

Addis Ababa ve Cibuti'yi bağlayan 850 km uzunluğundaki demiryoluna ilaveten 2010-2015 dönemini kapsayan Kalkınma Planı'nda hükümet, demiryolu ağını 2000 km daha uzatmayı hedeflemiştir. Etiyopya'da demiryollarını kapsayan iki büyük proje hayata geçmiştir. Bir tanesi, Addis Ababa ile Cibuti arasındaki mevcut demiryolunun yenilenmesidir. Bu proje 1,2 milyar dolar değerindedir ve projeyi Çinli bir müteahhitlik firması üstlenmiştir. Finansmanını Çin hükümeti sağlamaktadır. Diğer proje ise Mek'ele ile Tadjoura arasında 1,7 milyar dolar değerinde yeni bir ağ kurma projesidir ve projeyi Türk bir müteahhitlik firması üstlenmiştir. Finansmanını Türk Eximbank sağlamaktadır.

Enerji ve Elektrik: Etiyopya, petrol ihtiyacının tamamını dışarıdan karşılamakla birlikte ülkenin güneydoğusundaki Calub'da kayda değer doğal gaz rezervleri bulunmaktadır. Dünya petrol fiyatlarının yüksek seviyelerde seyretmesi sonucunda Etiyopya'da petrol ve gaz rezervi arayışları artış göstermiştir. Etiyopya'nın enerji ihtiyacının büyük bir kısmı doğal kaynaklardan karşılanmaktadır.

2013 yılı Mart ayında Güney Sudan, Cibuti ve Etiyopya arasında imzalanan bir Mutabakat Zaptı ile bu üç ülke arasında petrol ve gaz boru hatlarının inşası projesi görüşmelerine başlanmıştır.

Etiyopya Elektrik Şirketi (EEPCo) elektrik üretimi, dağıtımı ve satışı konusunda tekel konumundadır. Etiyopya'nın en büyük enerji potansiyeli, Awash ve Nil nehirlerinden sağlanabilecek hidroelektrik enerjisi olup elektrik üretiminin yaklaşık %98'i hidroelektrik kaynaklarından gerçekleştirilmektedir. 2004 Şubat ayında hizmete giren 184 MW gücündeki Gilgel Gibe Hidroelektrik Projesi ile ülkenin elektrik üretim kapasitesi o yıl içerisinde 450 MW'tan 634 MW'a ulaşmıştır. 2013 yılı itibariyle Etiyopya'nın elektrik üretimi 2.300 MW düzeyinde gerçekleşmektedir. Fakat bu rakam Etiyopya'daki sanayi sektörünün ihtiyacına yetmemektedir. Bu kapsamda birtakım yeni baraj projeleri mevcuttur. Bu çerçevede hidrolik enerji ile faaliyete geçecek olan Tekeze ve Gajeb projeleri ile kurulu kapasitenin sırasıyla 300 MW ve 150 MW artması beklenmektedir.

Artan elektrik talebini karşılayabilmek amacıyla EEPCo, elektrik üretim kapasitesini yeni hidroelektrik baraj inşaatları başta olmak üzere termal ve jeotermal kaynaklardan elde edilmek kaydıyla, öncelikle ülkenin 2010 yılında açıklanan 5 yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde, 2015 yılına kadar 10.000 MW'a, daha sonra da 25 yıllık Enerji Yönetim Planı çerçevesinde, 2037 yılına kadar, 37.000 MW'a artırmayı planlamaktadır. Bu yeni plan ile Etiyopya'nın Doğu Afrika bölgesindeki 9 ülkeye 4000 MW'ın üzerinde hidroenerji ihracatı gerçekleştirebilecek konuma gelmesi beklenmektedir. Planlar kapsamında, önümüzdeki 10 yıl içerisinde ülkede 16.000 km uzunluğunda yüksek gerilim hatları döşenecektir (Tekle, 2013).

Ayrıca, Etiyopya'nın güneydoğu bölgesinde Omo Nehri üzerinde inşaatına başlanan ve 1,7 milyar dolar değerinde olan Gibe III adlı baraj projesi ile 1.800 megawattlık elektrik üretimi hedeflenmektedir. Elektrik ihracatından da devlete yıllık 400 milyon dolar kazanç sağlaması beklenmektedir. 2015 yılında tamamlanması beklenen proje, dünyanın dördüncü büyük barajı olacaktır. Fakat söz konusu baraj projesi, geçimini Omo Vadisi'nden sağlayan ve Kenya'nın Turkana Gölü etrafında yaşayan ve geçimini Omo Nehri'nden sağlayan halkın yaşamını olumsuz etkileyeceği tahmin edilmektedir (EBCAM's Memorandum, 2013).

Ek olarak Etiyopya, 2013 yılı ortalarında, temel su kaynaklarını Nil Nehri'nden sağlayan Mısır ve Sudan'ın karşı çıkmasına rağmen, Nil Nehri üzerine kurmayı ve 2017-2018 döneminde tamamlamayı planladığı, 4,7 milyar \$ değerinde olacak 6.000 megawattlık Büyük Etiyopya Rönesans Barajı için çalışmalara başlamıştır. Etiyopya hükümeti, Nil Nehri suyunun büyük çoğunluğunu Mısır ve Sudan'a aktarmak konulu, sömürge döneminde yapılmış olan anlaşmaların yerine geçecek yeni bir anlaşmayı onaylamıştır. Entebbe Anlaşması adıyla geçen, 19 Mayıs 2010 yılında imzalanan bu anlaşmanın tarafları arasında Etiyopya ile birlikte Uganda, Ruanda, Burundi, Tanzanya, Kenya ve Güney Sudan yer almaktadır. Anlaşma, taraflara ekonomik kalkınmaları için gerekli olacak makul seviyelerde su kullanım hakkı vermektedir; bu da Mısır'ın yıllık 55,5 milyar metre küplük, Sudan'ın ise yıllık 18,5 milyar metre küplük mevcut su kullanım haklarını engellemiş olacaktır. Etiyopya, Sudan sınırından 40 kilometre uzaklıkta, Benishangul-Gumuz bölgesinde inşaa edilecek bu baraj sayesinde, bölgenin en büyük enerji ihracatçısı konumuna gelecektir (Hussain, 2013).

Yabancı Sermaye

Etiyopya Hükümeti ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırımı desteklemek ve yönlendirmek amacıyla Etiyopya Yatırım İdaresini kurmuştur. 280/2002 sayılı Yatırım Yasası'nın 12. Maddesi uyarınca, dış yatırımcılar, yerli yatırımlar için gelen yabancı ülke vatandaşları (Etiyopya doğumlular hariç), teşvikler için uygun alanlarda yatırım yapan yerli yatırımcılar ve yerli ya da yabancı ortaklık şeklinde yatırım yapan yatırımcıların Etiyopya Yatırım İdaresinden yatırım izni almaları gerekmektedir.

Doğrudan yabancı yatırımlar 2009 yılında 880 milyon dolar iken 2010 yılında bu rakam 956 milyon dolara yükselmiştir. İzin verilen doğrudan yabancı yatırım projeleri tutarı 2009 yılında 6,2 milyar dolar, 2010 yılında ise 4,6 milyar dolar olup 1992 yılından bu yana kümülatif değer 46,2 milyar dolar düzeyindedir. Bu rakam için 1124 firma ve 5 milyar dolarlık pay ile ABD ilk sırada yer alırken onu 882 firma ve 4,8 milyar dolar ile Sudan, 508 firma ve 4,5 milyar dolar ile Hindistan, 288 firma ve 3,6 milyar dolar ile Suudi Arabistan, 1165 firma ve 3,5 milyar dolar ile Çin izlemektedir.

Özel sektör, ekonominin hemen hemen her alanında yatırım yapmaya teşvik edilmekte olup demiryolu taşımacılık hizmetleri ve elektrik üretimi gibi münhasıran devlete ayrılmış alanlar dahi artık yerli ve yabancı yatırımcılara açık durumdadır. Savunma sanayii ile telekomünikasyon hizmetleri de kamu sektörüyle ortak girişim yapılması koşuluyla özel yatırıma açılmıştır. Yabancı yatırımcılar tek başlarına ya da yerli ve yabancı yatırımcılarla birlikte yatırımda bulunabilirler.

İmalat, tarımsal-gıda ve bazı tarım ürünleri üretiminde faaliyet gösteren firmalar ürünlerinin %50'sini ihraç etmeleri ve ürünlerinin %75'ini bir ihracatçıya satmaları durumunda gelir vergisinden 5 yıllık bir süre için muaf tutulmaktadır. Ürünlerinin %50'den azını ihraç eden veya yalnızca yerel pazara yönelik üretim yapan firmalar gelir vergisinden 2 yıllık bir süre için muafırlar. Diğer yandan, yatırım ile ilgili tüm makina ve ekipmanların ithalatında sıfır gümrük uygulanmaktadır.

Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcılar ile karşılaştırıldığında herhangi bir ek vergi veya tarife dışı engele tabi değildirler. Etiyopya Anayasası özel mülkiyeti korumaktadır. Yatırım yasası da hukukun gereklerine uygun olarak kamu çıkarları için olabilecek kamulaştırma ve millileştirme tedbirlerine karşı yatırım garantisi sağlamaktadır. Etiyopya aynı zamanda Dünya Bankası öncülüğündeki Çok Taraflı Yatırımların Korunması Ajansı'nın (MIGA) üyesidir. Etiyopya Bölge ülkeleri ile karşılaştırıldığında istikrarlı ve güvenceli bir konumdadır.

Ülkedeki hukuk sisteminin yetersizliğinden dolayı yatırımlarla ilgili yapılan sözleşmelerde anlaşmazlık olması durumunda Etiyopya ve Etiyopya dışında tahkime gidilmesi konusunda bir madde eklenmesi önerilmektedir. Etiyopya Parlamentosu, 2004 yılı Haziran ayında Telif Hakları Korunmasına ilişkin bildiregyi onaylamıştır.

Etiyopya Özelleştirme İdaresi (EPA) bugüne kadar devlete ait 220 kuruluşun satışını gerçekleştirmiştir. Bunların arasında perakende mağazaları, oteller, restoranlar, Pepsi-Cola ve Coca-Cola şişeleme tesisleri, bira tesisi, bir altın madeni ve tantalum madeni bulunmaktadır.

Şirket Tescili

Etiyopya'ya yatırım yapmak isteyen tüm yabancı şirketlerin Ticaret Kanunu uyarınca kayıtlı olmaları zorunludur. Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nı temsilen Yatırım İdaresi bu tür şirket tescillerini yapmaktadır. Şirketlerin ana sözleşme ve taslağını Yatırım İdaresine vermeleri gereklidir. Yatırım İdaresi belgeleri inceledikten sonra, kuruluş ve ana sözleşme taslağını tasdik eder ve sonra da şirketin tescilli olduğunu ispatlayan bir şirket sertifikası yayınlar.

Tek ortaklı şirket kurmak için yatırımcı veya temsilcisi doldurulmuş ve imzalanmış Müracaat Formunu, vekaletnameyi (başvurunun temsilci tarafından yapılması halinde), 3 adet fotoğraf ile Pasaport fotokopisini kayıt ve tescil için Etiyopya Yatırım İdaresine vermesiyle işlem tamamlanmış olur.

Birden fazla ortaklı şirket kurmak için aşağıda belirtilen belgelerin Etiyopya Yatırım İdaresine verilmesiyle işlem tamamlanmış olur:

- Şirket temsilcisi tarafından doldurulmuş ve imzalanmış Müracaat Formu,
 - Temsilcinin Vekaletname fotokopisi,
 - Şirket Sözleşmesi ve Memorandum,
 - Her bir ortağın kimlik veya pasaport fotokopisi,
- Şirket sermayesinin 1/4'ünün bloke edilmiş hesaba yatırıldığını gösteren banka hesap özeti (kurulan şirketin A.Ş. olması halinde),
- Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından belirlenmiş kurum veya bir profesyonelce hazırlanıp onaylanarak gösterilen aynı paya (eğer varsa) ilişkin rapor (kurulan şirketin A.Ş. olması halinde),

Şube Ofisi vasıtasıyla yatırım yapmak isteyen bir yabancı şirketin Şubelerini kurmak için aşağıda belirtilen belgeleri Etiyopya Yatırım Ofisine vermesi gerekmektedir.

- Yabancı Şirketin temsilcisi tarafından doldurulmuş Müracaat Formu,
 - Şirketin tüzel kişiliğini doğrulayan dokümanın fotokopisi (örnek:tescil belgesi),
 - Etiyopya'da Şube Ofis kurmak için Ana Şirketin yetkili organının noter tarafından onaylanmış mutabakat zaptı veya şirketin tek ortaklı olması halinde sahibi tarafından yazılmış bir mektup,
 - Şirket temsilcisinin vekaletname fotokopisi, pasaport veya kimlik kartı fotokopisi,
 - Şirketin Memorandumunun bir nüshası veya ana şirketin benzer dokümanları.
- İrtibat Ofisi açmak isteyen yabancı şirketlerin Müracaatlarını Ticaret ve Sanayi Bakanlığına yapmaları gerekmektedir.

Vergiler

- **Kurumlar Vergisi:** %30
- **Satış Vergisi:** Tahıl değirmeni, traktör, ekin hasatı ve inşaat hizmetlerinin taahhüdünün yerine getirilmesinden ve bu malların iç piyasaya sunulmasından %2 vergi alınmaktadır. Bunların dışında satış vergisi oranı %10'dur.
- **Lüks Tüketim Vergisi:** Lüks tüketim vergisi ülke içinde üretilen veya yurtdışından ithal edilen bazı seçilmiş lüks tüketim malları için %10 ile %100 arasında uygulanır.
- **Ücretlerden Alınan Gelir Vergisi:** 286/2002 sayılı Yasa uyarınca kişisel gelir vergisi ödenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeye göre aylık gelirin ilk 150 Birr lik bölümü gelir vergisinden muaftır. Aylık 150 Birr ve üstündeki gelir grupları için %10 ila %35 arasında değişen 7 ayrı vergi oranı mevcuttur.
- **İthalat Vergisi:** Bu vergi ithal edilen malların CIF değeri üzerinden %3 olarak tahsil edilmektedir. Tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar, devlet kurumları, kar amacı olmayan özel müesseseler brüt ödemeleri üzerinden %2 ithalat vergisine tabidir.
- **İhracat Vergileri:** Etiyopya'da ihraç edilen mal ve hizmetler için vergi bulunmamaktadır.
- **Sigorta ve Navlun Vergisi:** İthalattan alınan bu vergi sigorta ve navlunun %3'ü oranındadır. Tüzel kişiliği olan kurumlar, kamu kuruluşları ve kar amacı gütmeyen kurumlar için vergi brüt ödeme miktarının %2'sidir.
- **Katma Değer Vergisi:** Katma değer vergisi toplam satışları (ciro) yılda 500,000 Birr'in üzerinde olan işler için alınmaktadır. Vergi oranı %15'tir Bununla beraber tüm ihracat malları ve temel hizmetler KDV'den muaftır.

Bankacılık Sistemi

Etiyopya'daki bankacılık sektörü, dört kamu bankası ve yedi özel bankadan oluşmaktadır. Kamu bankaları Merkez Bankası (*National Bank of Ethiopia*), Etiyopya Ticaret Bankası (*Commercial Bank of Ethiopia*), Etiyopya Kalkınma Bankası (*Development Bank of Ethiopia*) ve İnşaat ve İş Bankası'ndan (*Construction and Business Bank of Ethiopia*) oluşmaktadır. Etiyopya Ticaret Bankası, hem kamu kuruluşlarının hem de özel şirket ve şahısların ihtiyaçlarını karşılamakta olup Etiyopya Kalkınma Bankası başta sanayi ve tarım sektörleri olmak üzere kısa, orta ve uzun vadeli krediler tahsis etmektedir. İnşaat ve İş Bankası ise inşaat sektöründeki projelere yönelik uzun vadeli kredi tahsis etmektedir.

Özel bankalar, ithalat ve ihracata yönelik faaliyette bulunmakta olup kısa ve uzun vadeli krediler vermektedir. Etiyopya Merkez Bankası, özel bankaların denetlenmesi ve para politikalarının oluşturulmasında söz sahibi olan kuruluştur.

İnsan Kaynağı

Çalışabilir nüfusun 36 milyon olduğu ülkede, işsizlik oranı %40 seviyelerindedir. Vasıfsız işçi için minimum aylık ücret 20 dolardan daha azdır. Çalışan nüfusun %80'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Kalifiye iş gücü ise sınırlı sayıdadır. Ancak, ülkede üniversite mezunlarının sayısı artmakta ve yılda 3 bine ulaşmaktadır.

İş Saatleri

Devlet daireleri haftada 39 saat çalışmaktadırlar. Pazartesi-Perşembe günleri arasında ofis saatleri sabah 8.30 ile 12.30 öğleden sonra ise 13.30 ile 17.30 arasındadır. Cuma günü ise sabah 8.30 ile 11.30 öğleden sonra 13.30 ile 17.30 arasındadır. Kamu ve özel işletmeler genellikle Cumartesi günleri de açıktır.

İthalat/İhracat için Gerekli Dokümanlar

Tüm ithalat ve ihracatlar izne tabi olup, izinler için Ticaret ve Sanayi Bakanlığına başvurulması gerekmektedir. Etiyopya Hükümeti, ülkeye yapılan tüm ithalatın Etiyopya Resmi Makamlarına kayıtlı Etiyopyalı temsilci ve dağıtıcılar tarafından yapılması şartını koymaktadır. İlaç ve tıbbi malzeme ithalatı için gerekli izin Etiyopya İlaç İdaresi tarafından verilmektedir. Tohum, tarım sektöründe kullanılacak kimyasallar, zirai ilaç ve gübre ithalatı için Etiyopya Tarım Bakanlığı'ndan izin almak gerekmektedir. Otomobil ve motorlu araç ithalatı için ise Ulaştırma ve Telekomünikasyon Bakanlığı'nın izni gerekmektedir.

Etiyopya topraklarında ticareti yapılan tüm insan ve hayvan ilaçlarının Etiyopya İlaç İdaresi ve Kontrol Kurumu'na tescil edilmesi gerekmektedir. İlaç tescil işlemi ortalama iki ay sürmektedir. Söz konusu kurum ilaç tescilinin yanısıra ithalatçılara tıbbi ekipman ve malzeme izni de vermektedir.

Gümrük işlemlerinde gecikmeler olabilmektedir. Ülkede devam eden reformlar Gümrük İdaresi'nin modernizasyonunu da kapsamaktadır.

İthalat için gerekli belgeler;

- Faturanın üç adet kopyası
- Üreticiden detaylı fatura
- Proforma
- Nakliye faturası

İhracat için gerekli belgeler;

- İhracat Belgesi
- Satış Sözleşmesi
- Fatura
- Sigorta Sertifikası

Standartlar

Etiyopya Kalite ve Standartlar İdaresi (QSAE) tüm ithal ve ihraç edilen malların standizasyonundan sorumludur.

Ülkeye Yapılacak İhracat ve Yatırım İçin Uygun Olan Başlıca Sektörler

1) Havacılık: Etiyopya Havayolları'nın genişleme stratejisi nedeniyle özellikle havalimanı ekipmanları ve havacılık ile ilgili yedek parçalara ihtiyaç duyulmaktadır. Addis Ababa Uluslararası Havaalanı'ndaki genişleme ve yenileme çalışmaları halen devam etmekte olup, yeni bir yolcu terminali hizmete girmiş bulunmaktadır.

2) Telekomünikasyon: Etiyopya Telekom Şirketi önümüzdeki 10 yıl içinde 760 bin yeni sabit telefon hattı ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında kart ve jeton ile çalışan telefon kabinleri, mobil telefon, internet ve sesli yanıt sistemi hizmetlerine yönelik yatırımlar öngörülmektedir.

3) Hidroelektrik Enerji: Önümüzdeki birkaç yıl içinde Etiyopya hidroelektrik enerji üretimini 1200 MW'a çıkarmayı planlamaktadır. Etiyopya'nın 30 bin MW'lık hidro-elektrik enerji üretim kapasitesi bulunmaktadır. Bu potansiyel Etiyopya'yı bölgede enerji ihracatçısı konumuna getirebilecektir. Etiyopya Elektrik Enerjisi şirketi (EEPCO) mevcut santrallerin yenilenmesi ve yeni projelere ilişkin ihaleler yayınlamaktadır.

4) Gıda Makine ve Ekipmanları: Özellikle şeker, bitkisel yağ, un üretim tesislerine yönelik ekipman, yedek parça ve ambalaj ihtiyacı bulunmaktadır. Gıda işleme ve paketleme Etiyopya için ekonomisini çeşitlendirme ve tarımsal üretimi artırma açısından büyük fırsatlar taşımaktadır.

5) Tarım Aletleri / Ekipmanları ve Tarımsal Hizmetler: Tarım sektöründe mekanizasyon oranının çok düşük olması nedeniyle tarım üretimi geleneksel metodlarla yürütülmektedir. Bu da bu alanda önemli bir potansiyel bulunduğunu göstermektedir. Halihazırda sektörde düşük teknolojili ve düşük fiyatlı metodlar kullanılmaktadır. Tarımsal sulamada su pompalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer yandan, zararlı böcek ve hastalık kontrolü, teknik danışmanlık, tarım makinaları, soğuk hava depoculuğu, nakliye ve pazarlama hizmetleri gibi tarımsal destek hizmetleri önemli yatırım imkanları sunmaktadır.

6) İlaçlar ve Eczacılık Ürünleri: Tablet, kapsul, şurup imalatı konusunda ülkede önemli bir potansiyel mevcuttur. Ülkedeki üretim halihazırda yetersiz düzeyde olup, söz konusu ürünlerde ithalata bağımlıdır.

7) Kimyasallar ve Kimyevi Ürünler: Başta etil alkolden PVC granüller, metanolden formaldehid, aşındırıcı soda ve klor bazlı kimyasal imalatı olmak üzere yerli hammadelere dayalı temel kimyasalların imalatında yatırım potansiyeli mevcuttur.

8) Turizm: Etiyopya'nın Afrika'nın önde gelen turizm merkezlerinden biri olma potansiyelini taşıdığı gözönünde bulundurulduğunda artan turist sayısının yaratacağı güçlüklerin üstesinden gelebilmek için şu anda yetersiz olan turizm altyapısının geliştirilmesi

gündemdedir. Bu nedenle turizm alanında yabancı yatırımcılar için otel, pansiyon ve uluslararası restoran gibi yatırım fırsatları mevcuttur.

9) Tabaklama, Deri Mamul ve Parçaları: Nihai mamule kadar tabaklama: bavul imalatı, el çantaları, eyer ve koşum takımı ürünleri, ayakkabı, giyim ve entegre tabaklama ve deri ürünleri alanında yatırım imkanları bulunmaktadır.

10) Tekstil: Örme, dokuma, kumaş ve konfeksiyon üretimi konusunda potansiyel mevcuttur.

11) Cam ve Seramik: Tabak, çanak, porselen, sıhhi gereçler, yassı cam ve kap imalatı alanında yatırım imkanları bulunmaktadır.

12) İnşaat Malzemeleri: Çimento, kireç, alçıtaşı, mermer, granit, kireçtaşı, kiremit, oluklu levha, tüp, boru ve tesisatı alanında üretim imkanları mevcuttur.

13) Elektrikli ve Elektronik Ürünler: Büro makinesi, elektrik motoru, jeneratör, transformatör, kapasitör, direnç, şalter donanımı, entegre devre, radyo, televizyon, VCR, yazıcı, disket sürücü, haberleşme ve diğer donanım ve aletlerin imalatı yatırım potansiyeli bulunmaktadır.

14) Yapısal Ürünler: Yapı metalleri, su depoları ve buhar jeneratörlerinin imalatı alanında yatırım imkanları mevcuttur.

15) Makine ve Ekipman: Tarım makine ve ekipmanları, nakliye makineleri, maden makine ve parçaları, inşaat makineleri, makine alet ve aksesuarları, çeşitli hafif mühendislik ürün komponent ve parçaları üretim ve montajı önemli yatırım imkanları sunmaktadır.

TÜRKİYE-ETİYOPYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

İki Ülke Arasında İmzalanan Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMA ADI	İMZA TARİHİ	RESMİ GAZETE
Ekonomik ve Teknik İşbirliği ve Ticaret Anlaşması	09.09.1993	23.11.1993 / 21767
Ekonomik ve Ticaret Heyetleri Arasında Mutabakat Zaptı	18.12.1997	31.05.1998 / 23358
Ticaret Odaları Arasında İşbirliği Anlaşması	19.08.1998	-
Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliği Anlaşması	13.03.2000	12.07.2000 / 24107
Karma Ekonomik Komisyon I. Dönem Protokolü	16.11.2000	02.05.2001 / 24390
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	16.11.2000	08.03.2005 / 25749
Karma Ekonomik Komisyon II. Dönem Protokolü	28.03.2002	24.07.2002 / 24825
Kültür, Eğitim, Bilim, Basın-Yayın, Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Anlaşması	25.06.2004	31.08.2007 / 26629
Karma Ekonomik Komisyon III. Dönem Protokolü	13.01.2005	09.06.2005 / 25840
İkili Hava Taşımacılığı Anlaşması	13.01.2005	-
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	02.03.2005	09.08.2007 / 26608
Askeri Alanda İşbirliğine İlişkin Çerçeve Anlaşması	25.04.2006	25.10.2011 / 28095
Karma Ekonomik Komisyon IV. Dönem Protokolü	18.01.2007	10.10.2008 / 27020
Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İşbirliği Protokolü	08.02.2007	11.06.2011 / 27961
Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması	08.02.2007	04.07.2011 / 27984
Karma Ekonomik Komisyon V. Dönem Protokolü	09.01.2009	27.06.2009 / 27271
Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması	04.06.2010	08.10.2010 / 27723

Yıllar İtibariyle Dış Ticaret (Bin Dolar)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
1994	5.456	1.254	4.202	6.710
1995	11.099	1.655	9.444	12.754
1996	22.607	47	22.560	22.654
1997	36.251	834	35.417	37.085
1998	42.764	781	41.983	43.545
1999	24.007	291	23.716	24.298
2000	27.205	185	27.020	27.400
2001	32.315	450	31.865	32.765
2002	32.317	7.677	24.640	39.994
2003	49.657	20.129	29.528	69.786
2004	77.687	18.017	59.670	95.704
2005	109.378	30.293	79.085	139.671
2006	91.932	23.678	68.254	115.610
2007	145.964	42.746	103.218	188.710
2008	180.135	38.790	141.345	218.926
2009	255.381	29.384	225.997	284.766
2010	174.842	40.933	133.909	215.775
2011	275.492	41.799	233.693	317.291
2012	394.771	46.956	347.815	441.727
2013	364.532	57.102	307.430	421.634

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

2012 yılında Etiyopya'ya ihracatımız önceki yıllardaki rakamları geçerek 395 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Etiyopya'ya ihracatımızda, demir-çelik, demir-çelikten eşyalar, metal ve metal ürünleri, makine ve mekanik cihazlar, elektrikli ekipman ve parçaları, plastik ve plastik ürünler ilk sıralarda yer almaktadır.

2012 yılında Etiyopya'dan ithalatımız 47 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Etiyopya'dan ithalatımızda en büyük payı bitkisel ürünler, pamuk, hububat ve tekstil ile tekstil ürünleri oluşturmaktadır.

Fasıl Bazında Türkiye'nin Etyopya'ya İhracatı (\$)

FASIL ADI	2011	2012
Demir ve çelik	155.824.412	227.880.131
Kazan, makina ve cihazlar, aletler, parçaları	39.132.677	48.204.327
Demir veya çelikten eşya	7.983.705	36.603.764
Plastik ve plastikten mamul eşya	18.089.279	17.054.120
Elektrikli makina ve cihazlar, aksam ve parçaları	7.630.898	10.906.287
Bakır ve bakırdan eşya	5.952.510	9.305.831
Debagat ve boyacılıkta kullanılan hülasa, boya, macun, sakızlar	3.073.357	4.756.451
Yenilen çeşitli gıda müstahzarları	3.600.184	3.640.703
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	3.550.399	3.615.172
Muhtelif kimyasal maddeler	2.066.653	2.665.925
Kauçuk ve kauçuktan eşya	1.957.942	2.585.759
Diğer	26.630.424	27.552.405
Toplam	275.492.440	394.770.875

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Fasıl Bazında Türkiye'nin Etyopya'dan İthalatı (\$)

FASIL ADI	2011	2012
Yağlı tohum ve meyvalar, sanayi bitkileri, saman, hayvan yemi	17.801.213	26.919.884
Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	7.994.085	9.257.604
Örme eşya	12.039.845	3.165.193
Hububat	13.905	2.252.440
Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	292.865	1.724.844
Sentetik ve suni devamsız lifler	946.770	1.408.832
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	189.054	991.811
Diğer	2.521.320	1.235.702
Toplam	41.799.057	46.956.310

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Müteahhitlik ve Yatırım İlişkileri

Türk firmalarının bugüne kadar Etiyopya'da üstlendikleri 19 müteahhitlik projesinin toplam bedeli yaklaşık 445 milyon dolara ulaşmıştır.

Bugüne kadar Etiyopya'da kurulmuş Türk sermayeli firma sayısı 238 olup bu firmalar yaklaşık 1,5 milyar dolar tutarında yatırım izni almış ve yaklaşık 32 bin kişiyi istihdam etme taahhüdünde bulunmuştur.

2012'de Etiyopya'da bir Türk müteahhitlik firması, yaklaşık 1,7 milyar dolar değerindeki Mekele-Tadjoura demiryolu yapımı işini üstlenmiştir.

Türk-Etiyopya İş Konseyi

Karşı Kanat Kuruluşu: Etiyopya Ticaret Odası ve Sektörel Birlikleri

Türk Tarafı Başkanı: Yusuf Aydeniz

Firma ve Unvanı: Ayka Tekstil Yönetim Kurulu Başkanı

Karşı Kanat Başkanı: Mulu Solomon

Firma ve Unvanı: Etiyopya Ticaret Odası ve Sektörel Birlikler Başkanı

18 Ocak 2007 tarihinde, Ankara'da gerçekleşen 4. Türkiye-Etiyopya Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı sonunda DEİK ve Etiyopya Ticaret Odası arasında Türkiye- Etiyopya İş Konseyi kurulması yönünde çalışmaların başlatılmasını içeren bir iyi niyet anlaşması imzalanmıştır. 23 Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirilen DEİK Yönetim Kurulu Toplantısı'nda Türk-Etiyopya İş Konseyi'nin kurulmasına karar verilmiştir.

T.C. Ulaştırma Bakanı Sayın Binali Yıldırım'ın Karma Ekonomik Komisyon toplantısı için 6-9 Ocak 2009 tarihleri arasında Etiyopya'ya düzenlediği resmi ziyaret esnasında 9 Ocak 2009 tarihinde DEİK ve Etiyopya Sektörel Birlikler ve Ticaret Odası arasında imzalanan anlaşma kurulan İş Konseyi'nin Türk tarafı başkanı Ayka Tekstil Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Yusuf Aydeniz'dir.

Son üç yılda Afrika'daki en hızlı büyüme oranlarını kaydeden, 75 milyonluk nüfusa sahip Etiyopya, COMESA (Güney ve Doğu Afrika Ortak Pazarı) üyesi olması nedeniyle de yabancı yatırımcıların Afrika'da toplam 380 milyonluk bir pazara açılan kapısı konumundadır. Aynı zamanda Afrika Birliği Örgütü'nün merkezinin yer aldığı Etiyopya, Türk işadamlarına sunduğu imkanları nedeniyle Afrika kıtasında öne çıkan ve önem arz eden bir ülke konumuna gelmiştir. Bu çerçevede 2008 yılında kurulan İş Konseyinin temel misyonu Etiyopya ile iş geliştirme platformu yaratmaktır.

Türk-Etiyopya İş Konseyi I. Ortak Toplantısı İzmir Fuarı vesilesiyle 31 Ağustos 2009 tarihinde 80 Etiyopyalı işadamlarının ve EBSO Başkanı Ender Yorgancılar, DEİK / Türk-Etiyopya İş Konseyi Başkanı Yusuf Aydeniz, Etiyopya Ticaret Odası ve Sektörel Birliği Başkanı Getachew Ayenew ve Etiyopya Ticaret ve Sanayi Bakanı Girma Birru'nun katılımlarıyla Ege Bölgesi Sanayi Odasında gerçekleştirilmiştir.

01 Ekim 2013 tarihinde, Etiyopya'nın Oromia Eyaleti'nden ülkemizi ziyarete gelen resmi heyet için İstanbul'da bir çalışma yemeği düzenlenmiştir. T.C. Ekonomi Bakanlığı Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Dairesi işbirliğinde düzenlenen yemeğe Etiyopya Ankara Büyükelçisi Sn. Dr. Mulatu Tashome Wirtu, Bölgesel Sanayi ve Kentsel Gelişim Bürosu Başkan Yardımcısı Sn. Abdulkadir Hussien, Bölgesel Sanayi ve Kentsel Gelişim Bürosu Müdürü Sn. Ato Hayilu Ifa ve Oromia Yatırım Komisyonu'ndan Komisyoner Sn. Keba Hunde katılmıştır. Toplantıda Etiyopya'daki yatırım ortamı, iş olanakları ve son gelişmeler görüşülmüştür.

Etiyopya ile Ekonomik İlişkilerde Karşılaşılan Sorunlar

İlişkilerde yaşanan sorunlar şöyle sıralanabilir;

- Etiyopya ile ikili ekonomik ilişkilerde özellikle oturma izni temininde uygulanan prosedürün uzun zamanda sonuçlanması ve 1 yıllık bir süre için verilmesi firmalarımız açısından sıkıntı yaratabilmektedir.
- Etiyopya tarafından uygulanan yüksek ve keyfi gümrük vergileri ikili ticari ilişkilerin gelişmesi önünde engel teşkil etmektedir.

FAYDALI BİLGİLER

Diplomatik Misyon Temsilcilikleri

T.C. Addis Ababa Büyükelçiliği

Adres: P.O.Box 1506, Addis Ababa, Ethiopia

Tel: 00251-11-661-23-21

Faks: 00251-11-661-16-88 / 00871-762-632-037 (uydu)

E-mail: embassy.addisababa@mfa.gov.tr

T.C. Addis Ababa Ticaret Müşaviri

Adres: Dembel City Center, 10th Floor, No:1002, C-D, Addis Ababa, Ethiopia

Tel: 00251-11-552-88-55

Faks: 00251-11-552-95-85

E-mail: addisababa@ekonomi.gov.tr

Etiyopya Ankara Büyükelçiliği

Adres: Uğur Mumcu'nun Sokağı, No:74/1-2, 06700, GOP, Ankara

Tel: 0090-312-436-04-00

Faks: 0090-312-448-19-38

E-mail: ethembank@ttnet.net.tr

İnternet Adresleri

Etiyopya Yatırım Komisyonu: <http://www.ethiomarket.com/eic>

Etiyopya Özelleştirme İdaresi: www.ppesa.gov.et

Etiyopya Ticaret Odası ve Sektörel Birliği: <http://www.ethiopianchamber.com>

Addis Ababa Ticaret Odası: www.addischamber.com

Etiyopya Ulusal Bankası: www.nbe.gov.et

Etiyopya Gelirler ve Gümrük İdaresi: <http://www.erca.gov.et>

Etiyopya Turizm Komisyonu: www.tourismethiopia.org

Etiyopya Ticaret Bankası: www.combanketh.com

Vize Uygulamaları

Diplomatik pasaport hamili Türk vatandaşları 90 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. Hususi, Hizmet ve Umuma mahsus pasaport hamili Türk vatandaşları ise vizeye tabidir.

Resmi Tatiller

7 Ocak	Etiyopya Noeli
19 Ocak	Epiphany
2 Mart	Adwa Zaferi Günü
Değişken tarihli	Paskalya
1 Mayıs	İşçi Bayramı
5 Mayıs	Yurtseverler Günü
28 Mayıs	Derg Rejiminin Bitiş Günü
11 Eylül	Yeni Yıl
27 Eylül	Gerçek Çarmih'in Bulunuşu
Değişken tarihli	Ramazan
Değişken tarihli	Mevlid Kandili
Değişken tarihli	Şeker Bayramı
Değişken tarihli	Kurban Bayramı

KAYNAKÇA

Raporlar

- Ethiopia Country Report, December 2013, International Strategic Analysis (ISA), <http://www.isa-world.com>.
- European Business Council for Africa and the Mediterranean (EBCAM)'s Memorandum, No: 210/2013, 14/11/2013.
- 'Regional linkages are key to Ethiopian growth strategy', 2013, Oxford Analytica, <https://www.oxan.com/display.aspx?ItemID=DB182989>.

Makaleler

- Hussain, Syed. (2013) 'Ethiopia's Nile dam project leaves Egypt with headache', Zawya, http://www.zawya.com/story/Ethiopias_Nile_dam_project_troubles_Egypt-ZAWYA20130909074659/ [10.12.2013 tarihinde giriş yapıldı]
- Tekle, Tesfa-Alem. (2013) 'Ethiopia Working On New U.S.\$100 Billion Energy Strategy', Sudan Tribune, <http://allafrica.com/stories/201311270349.html> [10.12.2013 tarihinde giriş yapıldı]

Web siteleri

- Economic Intelligence Unit (EIU), <http://www.eiu.com>.
- International Monetary Fund (IMF) Data Mapper, <http://www.imf.org/external/datamapper/index.php>.
- International Trade Center (ITC) Trade Map, www.trademap.org.
- OECD, <http://www.oecd.org>.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa>.
- T.C. Resmî Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>.

- The World Bank, <http://www.worldbank.org/en/region/afr>.
- The World Factbook, Central Intelligence Agency (CIA), <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), <http://www.tuik.gov.tr>.
- World Trade Organization (WTO), <http://www.wto.org>.